

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(1) Na podlagi Nacionalne strategije za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, katero je potrdila Vlada Republike Slovenije na svoji seji dne 13. januarja 2022, in Zakona o interventnih ukrepih za zagotavljanje toplote za prebivalstvo v Šaleški dolini (Uradni list RS, št. .../24), se s tem zakonom določajo osnove za postopno zapiranje družbe Premogovnik Velenje, d.o.o. (v nadaljnjem besedilu: Premogovnik Velenje), ki vključuje postopno popolno in trajno opustitev izvajanja rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje in likvidacijo družbe.

(2) Ta zakon obravnava vse potrebne aktivnosti postopnega zapiranja Premogovnika Velenje in zajema tudi vse podporne procese, vezane na aktivnosti postopnega zapiranja, ki si bodo sledile v naslednjih fazah:

1. Zapiralna dela ob sočasnem pridobivanju premoga do 31. decembra 2033, ki zajemajo aktivnosti v jamskem (podzemnem) delu in aktivnosti sanacije površine;
2. Zapiralna dela po prenehanju proizvodnje, ki zajemajo aktivnosti v jamskem (podzemnem) delu in aktivnosti sanacije površine;
3. Zapiralna dela po zaprtju jamskega dela, ki zajemajo aktivnosti sanacije površine in rekultivacije;
4. Monitoring, ki se skladno z zakonom, ki ureja rudarstvo, izvaja tekom vseh prej naštetih faz;
5. Likvidacija družbe Premogovnik Velenje;
6. Monitoring ter vzdrževanje in upravljanje trajnih jamskih in površinskih objektov po izdaji odločbe o prenehanju pravic in obveznosti.

(3) Osnova za izvajanje postopnega zapiranja Premogovnika Velenje so:

- program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje za obdobje 2025 do 2045 in
- podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje, ki se pripravijo vsako leto za prihodnji dve leti, lahko pa tudi pogosteje, če se pokaže potreba po vmesnem noveliranju.

2. člen

(1) Ne glede na 1. člen tega zakona se s tem zakonom daje tudi pravna podlaga za postopno zapiranje Premogovnika Velenje ob sočasnem pridobivanju premoga za nujne energetske in sistemske potrebe Republike Slovenije do 31. decembra 2033.

(2) Za zagotovitev izvedbe programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje in podrobnejših programov postopnega zapiranja Premogovnika Velenje se šteje, da ima družba Premogovnik Velenje rudarsko pravico in koncesijo po tem zakonu podaljšano za izkoriščanje premoga do 31. decembra 2033 ter za dokončanje popolne in trajne opustitve izvajanja rudarskih del do 30. junija 2045.

(3) Ne glede na rok iz prvega odstavka 96. člena Zakona o rudarstvu (Uradni list RS, št. 14/14 – uradno prečiščeno besedilo, 61/17 – GZ, 54/22, 78/23 – ZUNPEOVE in 81/24) mora Premogovnik Velenje prijaviti rudarski inšpekciji predčasno popolno in trajno opustitev izvajanja rudarskih del in pri ministrstvu, pristojnem za rudarstvo, vložiti vlogo za tehnični pregled izpolnjevanja pogojev za predčasno opustitev rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje, najkasneje do 31. decembra 2032 in si najkasneje do 31. decembra 2033 pridobiti potrjen rudarski projekt za opustitev izvajanja rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje.

(4) Premogovnik Velenje mora najkasneje do 30. junija 2045 pridobiti odločbo o prenehanju pravic in obveznosti za celotni pridobivalni prostor Velenje ter do 31. decembra 2045 izpolniti pogoje ter predlagati likvidacijo družbe.

(5) Premogovnik Velenje je zavezan k izvajanju okoljevarstvenega nadzora (monitoringa) do izdaje odločbe o prenehanju pravic in obveznosti za celotni pridobivalni prostor Velenje.

(6) Za izvajanje monitoringa ter vzdrževanja in upravljanja trajnih jamskih in površinskih objektov po izdaji odločbe o prenehanju pravic in obveznosti za celotni pridobivalni prostor Velenje Vlada Republike Slovenije s sklepom določi novega zavezanca v skladu z zakonom, ki ureja rudarstvo.

II. PROGRAM IN PODROBNEJŠI PROGRAMI POSTOPNEGA ZAPIRANJA PREMOGOVIKA VELENJE

3. člen

(1) Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje pripravi družba Premogovnik Velenje. Program opredeli obseg, način in predvideno dinamiko zapiralnih del, ukrepe s področja upravljanja s kadri, likvidacijo družbe Premogovnik Velenje, izvajanje monitoringa skladno z zakonodajo ter višino in način zagotavljanja sredstev za izvajanje programa. Program sprejme Vlada Republike Slovenije najkasneje tri mesece po uveljavitvi tega zakona.

(2) Podrobnejše programe postopnega zapiranja Premogovnika Velenje pripravi družba Premogovnik Velenje, in sicer tekoče leto podrobno za naslednje leto in okvirno za leto po tem. Program za prvo dvoletno obdobje sprejme Vlada Republike Slovenije najkasneje tri mesece po uveljavitvi tega zakona, za naslednja leta pa najkasneje tri mesece pred zakonskim rokom za sprejem državnega proračuna za prvo leto naslednjega programskega obdobja.

(3) Zavezanec za izvajanje postopnega zapiranja Premogovnika Velenje po tem zakonu je družba Premogovnik Velenje. Družba Premogovnik Velenje lahko za izvajanje zapiralnih del pridobi zunanje izvajalce v skladu z zakonom, ki ureja javna naročila.

4. člen

(1) Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje in podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje vsebujejo naslednje obvezne sestavine:

- poslovni načrt zapiranja,
- tehnično-tehnološki del postopnega zapiranja s terminskim planom,
- ukrepe in aktivnosti za sprotno sanacijo okolja nad že opuščenimi jamami in nad tistimi, v katerih bo proizvodnja ustavljena s tem zakonom,
- program aktivne ohranitve potrebnih profilov delavcev in razreševanja presežnih delavcev zaradi zapiranja,
- aktivnosti, ki izhajajo iz preteklih obvez družbe in so posredno povezane z zapiralnimi deli in likvidacijo družbe,
- omilitvene ukrepe na področju ohranjanja kulturne in tehnične dediščine (snovne in nesnovne),
- potrebna sredstva in vire sredstev za izvajanje aktivnosti po delih in letih,
- organizacijo za sprotno spremljanje in kriterije za evaluacijo izvajanja programa kot osnova za načrtovanje aktivnosti v naslednjem programskem obdobju,
- ostala dela, ki jih zapiralna dela narekujejo, so posledica le-teh ali so z njimi neposredno povezana,

- poročta za potrebe najemanja kratkoročnih posojil ali drugih instrumentov za možnost financiranja razkoraka med izvajanjem del in prihodki iz državnega proračuna.

(2) Programi iz prejšnjega odstavka vsebujejo tudi obseg in vpliv ukrepov predčasnega postopnega zapiranja, ki se nanašajo na odvisne družbe Premogovnika Velenje.

5. člen

(1) Premogovnik Velenje je dolžan zagotoviti ločene računovodske izkaze poslovanja za pridobivanje premoga za energetske namene in za izvajanje zapiralnih del po programu. Sredstva, prejeta na podlagi tega zakona, morajo biti jasno izkazana v bilanci uspeha zapiranja premogovnika.

(2) Sredstva, prejeta po tem zakonu, se ne smejo koristiti za subvencioniranje proizvodnje premoga.

(3) Za izvajanje sprejetega podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje in namensko koriščenje proračunskih sredstev je odgovorno ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Nadzor nad izvajanjem programa in porabo sredstev bo opravljala neodvisna strokovna inštitucija, ki jo bo za programsko obdobje, na podlagi javnega razpisa, izbralo ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Pravila za izvajanje tehničnega in finančnega nadzora sprejme Vlada Republike Slovenije v roku treh mesecev po uveljavitvi tega zakona. Stroški nadzora se krijejo iz proračunskih sredstev vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje.

(4) Če inštitucija iz prejšnjega odstavka ni izbrana pravočasno, nadzor nad izvajanjem programa in porabo sredstev izvede ministrstvo, pristojno za rudarstvo.

6. člen

(1) Sredstva za izvajanje podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije in iz lastnih virov družbe Premogovnik Velenje. Sredstva iz proračuna Republike Slovenije zagotovi ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Neporabljena sredstva tekočega proračunskega leta, ki se za izvajanje podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije, se lahko prenesejo v naslednje proračunsko leto.

(2) Višina proračunskih sredstev za izvajanje podrobnejšega programa zapiranja Premogovnika Velenje se za prvi dve proračunski leti določi s tem zakonom, za naslednja leta pa s potrditvijo vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje.

7. člen

(1) Sredstva v letnih proračunih Republike Slovenije za prvi dve leti izvajanja podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje znašajo največ do:

- za leto 2025 ... 50 milijonov evrov;
- za leto 2026 ... 50 milijonov evrov.

III. POSEBNI POGOJI POKLICNEGA UPOKOJEVANJA ZA DOLOČENE KATEGORIJE ZAPOSLENIH V PREMGOVNIKU VELENJE IN HTZ VELENJE

8. člen

1) Ne glede na drugi odstavek 108. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16, 15/17 – odl. US, 22/19 – ZPosS, 81/19, 203/20 – ZIUPOPDVE, 119/21 – ZČmIS-A, 202/21 – odl. US, 15/22, 54/22 – ZUPŠ-1, 114/23 in 136/23 – ZIUZDS; v nadaljnjem besedilu: ZDR-1) pripada delavcu, ki mu je delodajalec odpovedal pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov zaradi programa zapiranja rudnika, odpravnina v višini 2/3 osnove iz prvega odstavka 108. člena ZDR-1 za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot eno leto.

2) Če ostane delavec, ki je zaposlen na enem od s programom postopnega zapiranja Premogovnika Velenje določenih delovnih mestih in po določenem datumu ter opredeljen kot takšen, da do določenega datuma obstajajo potrebe po opravljanju dela pod pogoji iz njegove pogodbe o zaposlitvi, zaposlen tudi po izpolnitvi pogojev za starostno upokožitev, je ob upokožitvi upravičen do odpravnine v višini desetih povprečnih mesečnih plač v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma v višini desetih povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece, če je to za delavca ugodneje.

3) Ne glede na omejitev iz četrtega odstavka 108. člena ZDR-1 lahko v primeru delavcev, ki na dan odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov zaradi programa zapiranja rudnika pogoje za starostno upokožitev še ne izpolnjujejo, višina odpravnine iz prvega odstavka tega člena presega 10-kratnik osnove iz prvega odstavka 108. ZDR-1.

4) Ne glede na 9. točko prvega odstavka 44. člena Zakona o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19, 66/19, 39/22, 132/22 – odl. US, 158/22 in 131/23 – ZORZFS; v nadaljnjem besedilu: ZDoh-2) se v davčno osnovo dohodka iz delovnega razmerja v primeru delavcev Premogovnika Velenje in v HTZ Velenje, I.P., d.o.o. (v nadaljnjem besedilu: HTZ Velenje) ne všteva odpravnina zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga, v višini, ki je določena s programom postopnega zapiranja premogovnika, vendar največ do višine dvajsetih povprečnih mesečnih plač zaposlenih v Sloveniji.

5) Sredstva za izplačilo odpravnin iz prvega odstavka tega člena se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije.

9. člen

(1) Ne glede na določbe zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, se s tem zakonom urejajo posebni pogoji za pridobitev pravice do poklicne pokojnine za posamezne kategorije zaposlenih v družbah Premogovnik Velenje in v HTZ Velenje, ki so vključeni v poklicno zavarovanje (v nadaljnjem besedilu: zaposleni).

(2) Za pridobitev pravice do poklicne pokojnine, odmero in izplačevanje poklicne pokojnine se uporabljajo določbe zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, če ta zakon ne določa drugače ali če so določbe zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, ugodnejše za zaposlene.

10. člen

Do poklicne pokojnine pod posebnimi pogoji so upravičeni zaposleni, ki so:

- bili v času uveljavitve pravice do poklicne pokojnine zaposleni v Premogovniku Velenje ali HTZ Velenje,

- bili v Premogovniku Velenje ali HTZ Velenje zaposleni na delovnem mestu, za katerega je določena obvezna vključitev v poklicno zavarovanje,
- se odpovedali pravici do odpravnine ob upokojitvi v znesku, ki presega tri povprečne plače v RS ali povprečne plače delavca, če je to za delavca ugodneje,
- pravico do poklicne pokojnine uveljavili do zaprtja Premogovnika Velenje,
- zaposleni na s programom postopnega zapiranja Premogovnika Velenje določenih delovnih mestih, na katerih so po določenem datumu prenehale potrebe po opravljanju dela pod pogoji iz njihove pogodbe o zaposlitvi.

11. člen

(1) Ne glede na pogoje za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine, ki jih določa zakon, ki ureja poklicno zavarovanje, lahko zaposleni uveljavijo pravico do poklicne pokojnine, če jim za izpolnitev splošnega starostnega pogoja za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine manjka do največ 3 leta starosti oziroma, v kolikor gre za invalida, ki mu do izpolnitve pogojev za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine manjka do največ 5 let starosti, in izpolnjujejo splošen pogoj dopolnjene pokojninske dobe skupaj z dodano dobo.

(2) Ne glede na določbe zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, se zaposlenim za pridobitev pravice do poklicne pokojnine na podlagi pogojev iz prejšnjega odstavka in pravice do starostne pokojnine doda dodana doba v dolžini, ki ustreza stopnji povečanja skladno s predpisi, ki so veljali oziroma se uporabljali do 31. decembra 2000, na delovnem mestu, na katerem je zavarovanec opravljal delo po 1. januarju 2001.

(3) Ne glede na določbe zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, se poklicna pokojnina iz prejšnjega odstavka odmeri v višini starostne pokojnine, ki bi jo zaposleni prejel v obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju za dopoljenih 40 let pokojninske dobe, povečane za prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje, stroške upravljavca Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ter prispevek za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar največ do dopolnitve 40 let pokojninske dobe.

(4) Poklicna pokojnina pridobljena na podlagi prvega do tretjega odstavka tega člena se upravičencu izplačuje do izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, skladno zakonom, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

(5) Če sredstva na osebni račun zaposlenega pri Skladu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ne zadostujejo za izplačilo poklicne pokojnine v višini, določeni v tretjem odstavku tega člena, postane zavezanec za plačilo dodatnega prispevka za tega zaposlenega v višini primanjkljaja teh sredstev Republika Slovenija. Prispevek plača z nakazilom na račun Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Nakazilo manjkajočih sredstev s strani Republike Slovenije ni predmet davčne obravnave. Nakazilo prispevka po tem odstavku se izvede v roku 30 dni od prejema obvestila upravljavca o primanjkljaju sredstev. Upravljavec izvede poklicno upokojitev po tem zakonu s prvim dnevom naslednjega meseca po mesecu, v katerem je upravljavec prejel prispevek Republike Slovenije za izplačilo poklicne pokojnine in prispevek Republike Slovenije za dokup pokojninske dobe iz šestega odstavka tega člena. Obveznosti Republike Slovenije iz naslova poklicnih pokojnin zaposlenim po tem zakonu so v celoti izpolnjene z nakazilom prispevka Republike Slovenije po tem členu in poročila tega prispevka, upošteva odkupno vrednost sredstev na osebni račun zaposlenega.

(6) Za zaposlenega upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ob poklicni upokojitvi pri Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije uveljavi in plača prispevek za

dokup pokojninske dobe za razliko med 40 let pokojninske dobe in seštevkom dopolnjene pokojninske dobe zavarovanca brez dodane dobe in obdobja prejemanja poklicne pokojnine, če je seštevka manjši od 40 let pokojninske dobe. Prispevek se plača v breme sredstev na osebnem računu zaposlenega. Če sredstva na osebnem računu zaposlenega ne zadoščajo za pokritje obveznosti iz tega odstavka, postane zavezanec za plačilo dodatnega prispevka za tega zaposlenega v višini primanjkljaja teh sredstev Republika Slovenija, pri čemer se prednostno zagotovijo sredstva za poklicno pokojnino. Nakazilo prispevka se izvede v roku 30 dni od prejema obvestila upravljavca o primanjkljaju sredstev. Glede osnove in stopenj za plačilo prispevka se uporabljajo določbe zakona, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki veljajo za dokup pokojninske dobe za uživalce poklicnih pokojnin. Prispevek za ta dokup, ki ni predmet davčne obravnave, plača upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja v roku 45 dni po prejemu odločbe o dokupu. Tako dokupljena pokojninska doba ne vpliva na dopolnjeno dodano dobo.

(7) Ne glede na določbe zakona, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja izvede plačilo prispevka za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v imenu in za račun zaposlenega, vendar največ do 40 let pokojninske dobe. Če zaposleni ostane prostovoljno vključen v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje tudi po dopolnitvi 40 let pokojninske dobe, plačuje prispevek sam v skladu z določbami ZPIZ-2. Upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja o tem obvesti prijavno-odjavno službo Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in zaposlenega.

(8) Prispevki, ki jih v skladu s petim in šestim odstavkom tega člena nakaže Republika Slovenija na denarni račun Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja, se brez obračunavanja vstopnih stroškov preračunajo v število enot premoženja in se evidentirajo na osebnem računu zaposlenega. Upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja enkrat letno za vsakega zaposlenega izračuna spremembo višine primanjkljaja sredstev za izplačevanje poklicnih pokojnin po tem zakonu in v primeru ugotovljenega primanjkljaja od Republike Slovenije zahteva plačilo dodatnega prispevka za tega zaposlenega v višini primanjkljaja sredstev. Ob zaključku prejemanja poklicne pokojnine upravljavec Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja preveri ali je na računu zaposlenega presežek sredstev, ki jih je nakazala Republika Slovenija, in izvede vračilo presežka sredstev Republiki Sloveniji.

12. člen

Zaposlenemu, ki izpolnjuje pogoje iz 10. in 11. člena tega zakona, lahko delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi, ne glede na prvi odstavek 114. člena ZDR-1.

IV. PLAČILO RENT IN ZAGOTAVLJANJE KADROV

13. člen

(1) Obveznost plačila rent in drugih odškodnin, ki jih Premogovnik Velenje dolguje oziroma bo dolgoval, se v celoti financira iz proračuna Republike Slovenije.

(2) Rente iz tega člena se v obdobju financiranja iz proračuna Republike Slovenije usklajujejo na enak način, kot je to za pokojnine določeno v zakonu, ki ureja pokojninsko zavarovanje.

14. člen

(1) Izobraževanje, usposabljanje oziroma šolanje ob delu, vključno s pridobitvijo Nacionalne poklicne kvalifikacije, se z namenom večje zaposljivosti na trgu dela spodbuja vse do zaprtja premogovnika in likvidacije družbe Premogovnik Velenje.

(2) Premogovnik Velenje lahko razpisuje in podeljuje kadrovske štipendije za področje rudarstva, strojništva in elektrostroke.

(3) Premogovnik Velenje sprejme notranji akt, s katerim uredi področje podeljevanja kadrovskih štipendij iz prejšnjega odstavka.

(4) Kadrovske štipendije iz drugega odstavka tega člena in stroške, povezane s stalnim izobraževanjem, izpopolnjevanjem in usposabljanjem v skladu s potrebami delovnega procesa z namenom ohranitve oziroma širitve sposobnosti za opravljanje dela po pogodbi o zaposlitvi, ohranitve zaposlitve ter povečanja zaposljivosti, se zagotovijo iz proračuna Republike Slovenije ali iz lastnih virov Premogovnika Velenje.

V. PRENOS RUDARSKE REŠEVALNE ČETE PO LIKVIDACIJI DRUŽBE PREMOGOVNIK VELENJE D.O.O. NA CIVILNO ZAŠČITO

15. člen

Za zagotavljanje kontinuitete pri tehničnem reševanju v primeru nesreč v muzejskih rudnikih ter pri gradnji in obratovanju predorov in drugih podzemnih objektov, se pred izdajo odločbe o prenehanju pravic in obveznosti nosilca rudarske pravica za izkoriščanje za celoten pridobivalen prostor Velenje izvede prenos potrebnega dela rudarske reševalne čete, opreme in prostorov na Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje.

VI. PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

16. člen

Postopki glede odškodninskih zahtevkov, ki do uveljavitve tega zakona še niso bili dokončani, se dokončajo po predpisih, ki so veljali ob vložitvi zahtevka oziroma tožbe.

17. člen

Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

S tem členom se določajo osnove, kot tudi vse potrebne aktivnosti za postopno zapiranje Premogovnika Velenje, ki vključuje postopno zapiranje pridobivalnega prostora Velenje in likvidacijo družbe Premogovnik Velenje d.o.o.. Podlaga za zakon sta Nacionalna strategija za izstop iz premoga in prestrukturiranje premogovnih regij v skladu z načeli pravičnega prehoda, katero je potrdila Vlada Republike Slovenije na svoji seji dne 13. januarja 2022, in Zakona o interventnih ukrepih za zagotavljanje toplote za prebivalstvo v Šaleški dolini (Uradni list RS, št. .../24)

Osnova za izvajanje postopnega zapiranja Premogovnika Velenje so Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje za obdobje 2025 do 2045 in dveletni podrobnejši programi postopnega zapiranja Premogovnika Velenje.

K 2. členu:

S tem zakonom se daje tudi pravna podlaga za postopno sprotno zapiranje premogovnika Velenje ob sočasnem pridobivanju premoga za nujne energetske in sistemske potrebe Republike Slovenije do konca leta 2033.

Izvedba s tem zakonom predpisanih ukrepov zapiranja Premogovnika Velenje je mogoča samo ob zagotovitvi, da Premogovnik Velenje v programskem obdobju razpolaga z ustrezno rudarsko pravico in koncesijo. Zato se z drugim odstavkom tega člena določa, da se šteje, da ima družba Premogovnik Velenje rudarsko pravico in koncesijo podeljeno po tem zakonu za izkoriščanje premoga do konca leta 2033 ter za dokončanje popolne in trajne opustitve izvajanja rudarskih del do 30. junija 2045.

Ne glede na rok iz prvega odstavka 96. člena Zakona o rudarstvu (Uradni list RS, št. 14/14 – uradno prečiščeno besedilo, 61/17 – GZ, 54/22, 78/23 – ZUNPEOVE in 81/24) mora Premogovnik Velenje prijaviti rudarski inšpekciji predčasno popolno in trajno opustitev izvajanja rudarskih del in pri ministrstvu, pristojnem za rudarstvo, vložiti vlogo za tehnični pregled izpolnjevanja pogojev za predčasno opustitev rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje, najkasneje do 31. decembra 2032 in si najkasneje do 31. decembra 2033 pridobiti potrjen rudarski projekt za opustitev izvajanja rudarskih del v pridobivalnem prostoru Velenje.

Premogovnik Velenje mora najkasneje do 30. junija 2045 pridobiti odločbo o prenehanju pravic in obveznosti v celotnem pridobivalnem prostoru Velenje ter do 31. decembra 2045 izpolniti pogoje ter predlagati likvidacijo družbe Premogovnik Velenje.

Premogovnik Velenje je zavezan k izvajanju okoljevarstvenega nadzora (monitoring) do izdaje odločbe o prenehanju pravic in obveznosti v celotnem pridobivalnem prostoru Velenje.

Za izvajanje monitoringa ter vzdrževanja in upravljanja trajnih jamskih in površinskih objektov po izdaji odločbe o prenehanju pravic in obveznosti v celotnem pridobivalnem prostoru Velenje vlada s sklepom določi novega zavezanca v skladu z zakonom, ki ureja rudarstvo.

K 3. členu:

Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje pripravi družba Premogovnik Velenje, v katerem je opredeljen vsaj obseg, način in predvidena dinamika zapiralnih del, ukrepi s področja upravljanja s kadri, likvidacija družbe Premogovnik Velenje., izvajanje monitoringa skladno z zakonodajo ter višina in način zagotavljanja sredstev za izvajanje programa. Program sprejme Vlada Republike Slovenije najkasneje tri mesece po uveljavitvi tega zakona.

Družba Premogovnik Velenje pripravi tudi Podrobnejše programe postopnega zapiranja Premogovnika Velenje, in sicer tekoče leto podrobno za naslednje leto in okvirno za leto po tem. Program za prvo

dvoletno obdobje sprejme Vlada Republike Slovenije najkasneje tri mesece po uveljavitvi tega zakona, za naslednja leta pa najkasneje tri mesece pred zakonskim rokom za sprejem državnega proračuna za prvo leto naslednjega programskega obdobja.

Zavezanec za izvajanje postopnega zapiranja premogovnika Velenje po tem zakonu je družba Premogovnik Velenje. Družba Premogovnik Velenje lahko za izvajanje zapiralnih del pridobi zunanje izvajalce v skladu z zakonom, ki ureja javna naročila.

K 4. členu:

Točke 1, 2, 3 zajemajo:

- a) financiranje zapiralnih del v skladu s programom postopnega zapiranja Premogovnika Velenje:
 - strošek dela (izvajalci zapiralnih del, podporni procesi, režija),
 - strošek materiala,
 - investicije in vzdrževanje opreme, rezervnih delov,
 - energenti in voda,
 - študije, elaborati, revizije;
- b) izvajanje ekološke sanacije površin, ki so bile degradirane zaradi premogovništva:
 - sanacija in vzdrževanje površine,
 - odkupi nepremičnin, ki so podvrženi degradaciji,
 - izpadi pridelkov, odškodnine,
 - varovanje in nadzor pridobivalnega prostora,
 - objekti in naprave (rušenje, sanacija, vzdrževanje in izgradnja infrastrukture),
 - vzdrževanje rekultiviranih površin,
 - vzdrževanje gozdov in nasadov,
 - stroški začasnih deponij,
 - priprava saniranih površin za nove projekte (dejavnosti) (npr. ureditev namembnosti prostora, prostorski akti, priprava projektov,..),
 - interventna in ostala dela (podori, poplave itd.);
- c) izvajanje monitoringa:
 - geološki-geomehanski-hidrološki monitoring,
 - ekološki monitoring,
 - geodetski monitoring,
 - monitoring seizmičnih vplivov;
- d) financiranje aktivnosti za zagotavljanje varnosti zaključnih fizičnih zapiralnih del, v smislu dodatnih podzemnih del za varnost, ki so posledica zapiranja;
- e) izvajanje ukrepov prilagajanja okoljevarstvenim standardom;
- f) sredstva za plačilo odškodnin fizičnim in pravnim osebam za ekološko škodo, ki nastane kot neposredna posledica obratovanja premogovnika.

Točki 1 in 4 zajemata financiranje shem za razreševanje socialnih problemov, nastalih zaradi zmanjševanja proizvodnje in zapiranja premogovnika v smislu opredelitve stroškov iz 4. člena ter priloge A Sklepa sveta o državnih pomočeh za lažje zaprtje nekonkurenčnih premogovnikov (2010/787/EU) z dne 10. 12. 2010:

- šolanje ob delu (IV. In V. stopnja), prekvalifikacija - prehod na trg dela,
- prekvalifikacija zaposlenih s pridobitvijo NPK certifikata,
- štipendije,
- subvencije za zadrževanje ključnih kadrov,
- upokojevanje ob izpolnitvi 1. pogoja za upokožitev (poklicno ali starostno),

- možnost podaljševanja pogodb za maksimalno dve leti za delavce, ki izpolnijo pogoje za upokojitev na 1. rok,
- ukrepi za delavce pred starostno upokojitvijo in posebni pogoji za pridobitev pravice do poklicne pokojnine,
- plačilo ODPZ, PDPZ (delež delodajalca),
- dokup delovne dobe,
- odhod k drugemu delodajalcu (spodbuda za delodajalca),
- odpravnina iz poslovnega razloga,
- oblike razvojnih spodbud za samozaposlovanje in sredstva za zagon novih podjetij,
- odpoved pogodb iz poslovnega razloga (t.i. odprta brezposelnost),
- invalidska tematika,
- sredstva za izplačevanje rent poškodovanim rudarjem in potomcem umrlih rudarjev,
- zaposlitev invalida k drugemu delodajalcu (spodbuda za delodajalca),
- odstopljena sredstva,
- odhodnine.

Točka 5 zajema:

- preostali stroški, nastali zaradi upravnih, pravnih ali davčnih odločb,
- morebitne nedokončane tožbe do družbe,
- nepredvideni, izredni dogodki,
- dajatve in zavarovalne premije (okoljske takse, NUSZ, davek na premoženje, zavarovanje splošne in poklicne odgovornosti, zavarovanje nepremičnin...).

Točka 6 zajema:

- izvajanje programa podpore kulturno – zgodovinskega prikaza rudarstva, vključno z razširitvijo in obnovo muzejskih postavitev,
- izvajanje programa podpore kulturno umetniškega programa za ohranjanje tradicije rudarskega stanu (žalni ceremoniali, Pihalni orkester Premogovnika Velenje, Rudarski oktet, itd.).

K 5. členu:

Družba Premogovnik Velenje, d.o.o. je dolžna zagotoviti ločene računovodske izkaze poslovanja za pridobivanje premoga za energetske namene in za izvajanje zapiranih del po programu. Sredstva, prejeta na podlagi tega zakona, morajo biti jasno izkazana v bilanci uspeha zapiranja premogovnika. Sredstva, prejeta po tem zakonu, se ne smejo koristiti za subvencioniranje proizvodnje premoga. Za izvajanje sprejetega podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje in namensko koriščenje proračunskih sredstev je odgovorno ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Nadzor nad izvajanjem programa in porabo sredstev bo opravljala neodvisna strokovna inštitucija, ki jo bo za programsko obdobje, na podlagi javnega razpisa, izbralo ministrstvo, pristojno za rudarstvo. Pravila za izvajanje tehničnega in finančnega nadzora sprejme Vlada Republike Slovenije v roku treh mesecev po uveljavitvi tega zakona. Stroški nadzora se krijejo iz proračunskih sredstev vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja premogovnika Velenje.

K 6. členu:

Sredstva za izvajanje podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje se zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije in iz lastnih virov družbe Premogovnik Velenje. Neporabljena sredstva tekočega proračunskega leta, ki se za izvajanje podrobnejšega programa

postopnega zapiranja premogovnika Velenje zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije, se lahko prenesejo v naslednje proračunsko leto.

Višina proračunskih sredstev za izvajanje podrobnejšega programa zapiranja premogovnika Velenje se za prvi dve proračunski leti določi s tem zakonom, za naslednja leta pa s potrditvijo vsakokratnega podrobnejšega programa postopnega zapiranja premogovnika Velenje.

K 7. členu:

Sredstva v letnih proračunih Republike Slovenije za prvi dve leti izvajanja podrobnejšega programa postopnega zapiranja Premogovnika Velenje znašajo največ do 50 milijonov evrov za leto 2025 in največ do 50 milijonov evrov za leto 2026.

K 8. členu

S predlagano rešitvijo se naslavlja višino odpravnine, ko je le-ta posledica prenehanja delovnega razmerja iz poslovnega razloga kot neposredna odločitev države o prenehanju delodajalca. Z odpravnino se skuša z rešitvijo enotno, pregledno in enostavno nasloviti položaj delavcev in se ne ustvarja množice novih delovnopравниh institutov (prim. odhodnina, dodatki plači pri drugem delodajalcu itn.). Institut za razliko od možnosti predčasnega upokojevanja naslavlja položaj delavca aktivno in še vedno ustvarja položaj na trgu dela, ko delavec išče delo in ima motivacijo za ostajanje na trgu dela. Za razliko od morebitnega subvencioniranja plače delavcu pri novem delodajalcu pri predlagani rešitvi sredstva ostanejo pri delavcu in niso transfer do novega delodajalca. Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16, 69/17, 21/19, 28/19, 66/19, 39/22, 132/22 – odl. US in 158/22; v nadaljnjem besedilu: ZDoh-2) namreč v 44. členu, kjer ureja dohodke iz delovnega razmerja, ki se ne všttevajo v davčno osnovo, v 9. točki prvega odstavka določa, da se v davčno osnovo dohodka iz delovnega razmerja ne všteta odpravnina v višini, kot jo je delodajalec dolžan izplačati na podlagi zakona, vendar največ do višine desetih povprečnih mesečnih plač zaposlenih v Sloveniji.

K 9. členu

S členom se opredeljuje področje, ki ga ureja to poglavje zakona, in sicer urejanje posebnih pogojev za pridobitev pravice do poklicne pokojnine za zaposlene v družbah Premogovnik Velenje, d.o.o. in v HTZ Velenje, I.P., d.o.o., ki so vključeni v poklicno zavarovanje, ter obveznost Republike Slovenije, da zagotovi sredstva, ko ta na osebnem računu zaposlenih pri Skladu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ne zadostujejo za izplačilo pravic. Določena je še uporaba splošnega zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, če ta zakon ne določa drugače ali če so določbe zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, ugodnejše za zaposlene. Trenutno poklicno zavarovanje ureja Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 48/22 – uradno prečiščeno besedilo, 40/23 – ZČmIS-1, 78/23 – ZORR, 84/23 – ZDOsk-1, 125/23 – odl. US in 133/23; v nadaljnjem besedilu: ZPIZ-2).

K 10. členu

V členu so določeni splošni pogoji, ki jih morajo zaposleni v družbah Premogovnik Velenje, d.o.o. in v HTZ Velenje, I.P., d.o.o., ki so vključeni v poklicno zavarovanje, izpolnjevati, da za njih veljajo posebni pogoji za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine in mora za njih Republika Slovenija zagotoviti potrebna sredstva za izplačilo poklicnih pokojnin in drugih pravic, ki izhajajo iz tega zakona. Pogoji se nanašajo na to, da je upravičenec v času uveljavitve pravice do poklicne pokojnine zaposlen v Premogovniku Velenje d.o.o. ali HTZ Velenje, I.P., d.o.o., da je bil zaposlen na delovnem mestu, za katerega je določena obvezna vključitev v poklicno zavarovanje; da se je odpovedal pravici do odpravnine ob upokojitvi v znesku, ki presega tri povprečne plače v RS ali povprečne plače delavca, če

je to za delavca ugodneje, da je pravico do poklicne pokojnine uveljavili do zaprtja Premogovnika Velenje in je zaposlen na delovnem mestu za katero je s programom postopnega zapiranja Premogovnika Velenje določeno, da so po določenem datumu prenehale potrebe po opravljanju dela pod pogoji iz njegove pogodbe o zaposlitvi.

K 11. členu

V tem členu so določeni posebni pogoji za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine, za določitev višine poklicne pokojnine, način kako se zaposlenim zagotovi odmera starostne pokojnine za 40 let pokojninske dobe in način določitve ter nakazila manjkajočih sredstev, ki jih mora zagotoviti Republika Slovenija.

Posebni pogoji za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine na podlagi tega zakona so določeni tako, da lahko zaposleni uveljavijo pravico do poklicne pokojnine, če jim za izpolnitev splošnega starostnega pogoja za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine manjka do največ 3 leta starosti, in izpolnjujejo splošen pogoj dopolnjene pokojninske dobe skupaj z dodano dobo. V primeru invalidov, se lahko pogoj starosti zniža do največ 5 let starosti. Gre za znižanje splošnega pogoja za uveljavitev pravice do poklicne pokojnine, ki je trenutno urejen v tretjem odstavku 204. člena ZPIZ-2, ki določa zahtevano starost, ki je odvisna od skupine delovnega mesta, ter dopolnitev 40 let pokojninske dobe skupaj z dodano dobo. Za izračun pogoja starosti se uporabljajo splošne določbe ZPIZ-2 v zvezi z zaokroženim tehtanim povprečjem starostnih mej iz četrtega odstavka 204. člena ZPIZ-2. Za izpolnitev pogoja pokojninske dobe skupaj z dodano dobo za uveljavitev poklicne pokojnine na podlagi tega zakona se upošteva dodana doba v dolžini, ki ustreza stopnji povečanja skladno s predpisi, ki so veljali oziroma se uporabljali do 31. decembra 2000, na delovnem mestu, na katerem je zavarovanec opravljal delo po 1. januarju 2001. Enako velja tudi za izpolnitev pogoja pokojninske dobe pri uveljavitvi starostne pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Ta določba pa se ne uporablja v primeru uveljavitve poklicne pokojnine na podlagi ZPIZ-2. V primeru, da se bo zaradi sprememb zakona, ki ureja poklicno zavarovanje, spremenili splošni pogoji za uveljavitev poklicne pokojnine, bodo temu sledili tudi pogoji za poklicno upokojevanje po tem zakonu, saj se določbe tega zakona nanašajo na zakon, ki ureja poklicno zavarovanje in ne na konkreten trenutno veljaven zakon, ki ureja to področje.

Višina poklicne pokojnine je opredeljena na način, da se zaposlenemu izplača poklicna pokojnina v višini kot bi znašala njegova starostna pokojnina odmerjena za 40 let pokojninske dobe. Pri tem so upoštevani prispevki za obvezno zdravstveno zavarovanje, stroški upravljavca Sklada obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ter prispevki za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu z zakonom, ki ureja obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar največ do dopolnitve 40 let pokojninske dobe. V skladu z določbami ZPIZ-2 se poklicna pokojnina upravičencu izplačuje do izpolnitve pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine.

V členu je določeno, da v primeru, da sredstva na osebnem računu zaposlenega pri Skladu obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja ne zadostujejo za izplačilo poklicne, postane zavezanec za plačilo dodatnega prispevka za tega zaposlenega v višini primanjkljaja teh sredstev Republika Slovenija. Določen je način in rok za nakazilo manjkajočih sredstev s strani Republike Slovenije.

Za zagotovitev odmere starostne pokojnine za 40 let pokojninske dobe je v tem členu določeno, da se zaposleni v času prejemanja poklicne pokojnine prostovoljno vključi v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki je trenutno urejeno v 25. členu ZPIZ-2. Izvedba plačil prispevka za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje v imenu in za račun zaposlenega traja največ do 40 let pokojninske dobe. Za primer, da si s tem zaposleni ne bi zagotovil odmere starostne pokojnine za 40 let pokojninske dobe, pa je določena še uveljavitev in plačilo prispevka za dokup pokojninske dobe za razliko do 40 let pokojninske dobe. Ta prispevek se plača v breme sredstev na osebnem računu

zaposlenega, če sredstev na osebni račun zaposlenega ni dovolj, pa postane zavezanec za plačilo dodatnega prispevka v višini primanjkljaja teh sredstev Republika Slovenija.

K 12. členu

S tem členom se določa, da lahko Premogovnik Velenje zaposlenemu, ki izpolnjuje pogoje za uveljavitev poklicne pokojnine po tem zakonu, odpove pogodbo o zaposlitvi, ne glede na prvi odstavek 114. člena ZDR-1.

K 13. členu

Program postopnega zapiranja Premogovnika Velenje ne more predstavljati ustrezne pravne podlage za urejanje oziroma izvedbo izplačil odškodnin rudarjem oz. njihovim družinam, ker nima narave predpisa, zato mora biti ustrezna pravna podlaga navedena v predmetnem zakonu, saj tudi Zakon o rudarstvu ne vsebuje ustrezne pravne podlage za urejanje izplačil omenjenih odškodnin.

K 14. členu

Zaradi nadaljevanja obratovanja Premogovnika Velenje se spodbujajo aktivnosti na področju izobraževanja, usposabljanja in šolanja, s ciljem, da se zagotovi primeren kader, ki bo lahko opravljal dela do zaprtja. Iz tega razloga se poleg deficitarnih štipendij, ki so že urejene v politiki štipendiranja, omogoči še podeljevanje kadrovskih štipendij za izobraževanje na področjih rudarstva, strojništva in elektrostroke, pri čemer gre za področja, ki predstavljajo bistveno poklicno skupino v Premogovniku Velenje za uspešno obratovanje do zaprtja ter za uspešno izvedbo samega zaprtja in prestrukturiranja. Ob zavedanju, da se bo Premogovnik Velenje zaprl, bosta izobraževanje za omenjene poklice ter tudi nadaljnja zaposlitev v družbi manj privlačna, kljub temu pa bo potrebno zagotavljati usposobljen kader, ki bo lahko izvajal dela v zvezi z zaprtjem premogovnika. Pogoji, pravice in obveznosti štipendista napram štipenditorju se opredelijo v internem aktu štipenditorja.

K 15. členu:

Za zagotavljanje kontinuitete pri tehničnem reševanju v primeru nesreč v muzejskih rudnikih ter pri gradnji in obratovanju predorov in drugih podzemnih objektov, se pred izdajo odločbe o prenehanju pravic in obveznosti nosilca rudarske pravice za izkoriščanje za celoten pridobivalen prostor Velenje izvede prenos potrebnega dela rudarske reševalne čete, opreme in prostorov na Upravo Republike Slovenije za zaščito in reševanje.

K 16. členu:

Postopki glede odškodninskih zahtevkov, ki do uveljavitve tega zakona še niso bili dokončani, se dokončajo po predpisih, ki so veljali ob vložitvi zahtevka oziroma tožbe.

K 17. členu:

Člen določa vacatio legis v skladu z določbo 154. člena Ustave Republike Slovenije, ki določa, da predpis začne veljati petnajsti dan po objavi, če v njem ni drugače določeno. Zaradi nujnosti ukrepov po tem zakonu, zakon stopi v veljavo naslednji dan po objavi.